

24545

ՊՐՈՓԱԿՑԻՎԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԻՆԶՊԵՍ ԵՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ
ԿԱՌՈՒՅՈՂԻՆ ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅԱՆ
ԺԱՄԱՆԱԿ

(Զրույցներ բանխորհրդի նկատմամբ)

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ИСТОРИКО-ФИЛОСОФИЧЕСКИХ
НАУК
Академии Наук
СССР

ՀԲՍՍՀ ԲԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՆԿՈՒՆԵՐԻ ԱՐԶԱՌՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՆԻԹՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

331.88

Ս
Ն 21910

С. 1930/1286
1 MAR 2018

ՀԱՄԱՐԱԴՐՈՒԹՅՆՆԵՐԸ ԿՈՒՐՍՈՐԸ ԲՆԱԿԱՐԱՆԵՐԻ
ՈՐՀՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

331.88

Մ-77

ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԿԱՌՈՒՑՈՂԻՆ
ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

(Զբոլցներ բանվորների հետ)

Թեմատիկ խմբակների
աշխատանքի ծրագիր
և նյութեր

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ОБОЗНОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՀՐԾՑԱՐՑԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՌՈՒՑՈՂ ԲԱՆԱԿԱՐԱՆԵՐԻ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱԿԱՆ

02 JUL 2013

29575

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ I ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ 1041
ԳՐԱՌԵՊԳԼԽ. 1604 Բ., ՏԻՐ. 1000



59432.66

Համաձայնեցրած է ՀԱՄԿԻ-ի
Կուլտ-բամնի հետ:

«Միությունը և պետութիւնը ինչպես
են ապահովում կառուցողին գործադրկու-
թյան ժամանակ» թեմատիկ խմբակի ծրա-
դիրը նկատի չե առնված չերեք պարապ-
մունքի համար: Պարապմունքը կարող է
տեղի ունենալ չերեք որվա ընթացքում
միմիանց հետեից կամ մի շարաթվա ըն-
թացքում, ընդունելով, վոր կառուցող բան-
վորը պարապմունքների ընդմիջումներին
կարող է զրույցի վերաբերյալ ղեկավարի
կողմից ցույց տված լրացուցիչ գրականու-
թյուն կարգալ: Պարապմունքները ավելի
չերկար ժամանակով ձգձգելը աննպատա-
կահարմար է, վորովհետե յուրանշյուր զը-
րույց սերտ կապված է մեկր մյուսի հետ
և չեթե պարապմունքների ընդմիջումները
չերկարատեվ լինեն, հնարավոր չի լինի
պարապողների կազմի միատեսակութիւն
պահպանել:

«Միությունը և պետությունը ինչպես են ապահովում կառուցողին գործազրկության ժամանակ» թեման ընդգրկում է 3 հիմնական խնդիր՝

1) գործազրկությունը մեր միության անդամների մեջ և ԽՍՀՄ գործազրկության բնույթը,

2) գործազրկության դեմ պայքարելու միջոցները,

3) միության ոգնությունը գործազուրկներին:

Խմբակի աշխատանքի նպատակն է՝ վերոշեռով գործազրկության բնույթը և Մ. Հ. Մ-ում և մասնավորապես կառուցողների միության մեջ՝ ուկնդիրներին հնարավորություն տալ ըմբռնելու գործազրկությունը ամբողջովին վերացնելու հեռանկարները: Միևնույն ժամանակ չերկրորդ և յերրորդ զրուցներում պետք է պարզել պետության և արհեստակցական միությունների «կողմից» գործազուրկներին ցույց տված ոգնության բնույթը, գործազրկությունը մեղմելու համար ձեռք առած միջոցները, ինչպես և բացատրել ուկնդիրներին աշխատանքի շուկայի կանոնավորման

ձևերը և խնդիրները: Խմբակի ղեկավարներին վորպես ձեռնարկ, կարելի չե հանձնարարել «Պրոֆգրագիտության ձեռնարկ» մաս 1, «Պրոֆգրպոցը տանը» III-րդ պրակը, 2-րդ հրատարակություն, ինչպես և «Կենտրոնի հաշվետվությունը կառուցողների VII-րդ համագում. «Միության Կենտրոնի 8/XI—26 թ. III-րդ և IV-րդ նոտաշրջանների և կառուցողների միության VII-րդ համագումարի բանաձևերը գործազրկության հարցի մասին: Ավելի պատաստված խմբակավարներին կարելի է հանձնարարել Յա. Դինդինի «Աշխատանքի շուկայի կանոնավորումը և պայքար գործազրկության դեմ» բրոշուրը: Տվյալ ծրագիրը կարելի չե ոգտագործել նաև հանրակացարաններում և կարմիր անկյուններում գործազուրկների հետ մասսայական զրույցներ ունենալիս:

ԶՐՈՒՅՑ ԱՌԱՋԻՆ

Գործադրկությունը մեր միություն մեջ յեվ
գործադրկության բնույնը ԽՍՀՄ-ում

ԶՐՈՒՅՑԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Գործադրկությունը կառուցող բանվորների մեջ

կառուցողական աշխատանքների պայ-
մանները: Կառուցողական աշխատանքների
սեզոնային բնույթը: Կառուցող բանվորնե-
րի կազմը: Բանվորական ուժի հոսանքը
գիպի բաղաժները շինարարական սեզոնի
սկզբներին: Կառուցողական արդյունաբեր-
ծության մեջ առաջ չեկող գործադրկու-
թյան պատճառները: Գործադրկների կազ-
մը:

Գործադրկության պատճառները Խ. Ս. Հ. Մ-ում

ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսության
աճումը:

Արդյունաբերծության մեջ զբաղված
բանվորների թվի մեծանալը:

Գյուղը վորպես նոր բանվորական ու-
ժի աղբյուր: Նոր բանվորական ուժի հո-
սանքը դեպի քաղաքները: Ինչու գյուղա-
ցիք զնուծ են բաղաժ աշխատանքի: Նոր
կազմեր՝ գյուղացիներ, լերիտասարդու թյուն
և կանաչք: Գործադրկների հիմնական
կազմը անվորակ բանվորներն են:

Գործադրկությունը վերացնելու համապատե-
ցեք

Գործադրկության վերացումը հնարա-
վոր է միայն ԽՍՀՄ-ի տնտեսության հե-
տադա աճման դեպքում: Գյուղական տրն-
տեսության մեջ չեղած ձեռնարկումները
ավելացնում են բանվորական ուժի պա-
հանջը գյուղում: Մեր պետական արդյու-
նաբերծության զարգացումը: Նոր շինարա-
րություն՝ արդյունաբերական, կոմունալ,
ելեքտրոկառուցում (Դնեպրոստրոյ), հաղոր-
դակցության ճանապարհներ (Թուքստան-
Սիբիր ճանապարհը, Վոլգա-Դոն ջրանցքը և
այլն): Յոթ ժամյա բանվորական որվա
նշանակութունը գործադրկությունը վերաց-
նելու գործում: Գյուղական ազգաբնակու-
թյան ավելորդ մասի տեղափոխությունը:

Ձողացի հիմնական բովանդակութ յունը

Այս պարապմունքը պետք է լուսաբանի չերեք հիմնական խնդիր՝ գործադրկությունը կառուցող բանվորների մեջ, գործադրկության ընդհանուր բնույթը Խ. Ս. Հ. Մ.-ում և գործադրկության վերացման ճանապարհները:

Գործադրկությունը կառուցող բանվորների մեջ

կառուցողական արտադրությունը առավելապես սեզոնային բնույթ է կրում, աշխատանքները կատարվում են գլխավորապես ամառվա ընթացքում (շենքերի կառուցում և վերակառուցում, ճանապարհների և փողոցների վերանորոգում, չերկաթողիների վերանորոգում և նորերն անցկացնել և այլն) կառուցողական արտադրության աշխատանքների սեզոնային բնույթի հետևանքով բանվորական ուժի մեջ մշտական տատանումներ է նկատվում: Ամառվա ընթացքում բանվորներն աշխատում են կառուցումների վրա, իսկ ձմեռը նրանց մեծ մասը գնում է տուն-գյուղը, մեկ մասն էլ մնում է քաղաքներում: Կառուցող բանվորների մեծ մասը զուրսը աշխատանք

փնտրող գյուղացիներ են, փորձք գյուղում ունեն իրենց տնտեսությունը:

Սեզոնի սկզբին (մարտ-ապրիլ ամիսներին) սեզոնայինները դալով քաղաք և հաշվառման լեյթարկվելով աշխատանքի բորտայում, ավելացնում են գործադրկ բանվորների թիվը (տես աղյուսակի ապրիլ ամսվա թվերը):

Միջսեզոնային աշխատանքների շրջանում կառուցող բանվորները գործադրկ են: Այս գործադրկությունը հարկադրական բնույթ է կրում և խիստ պակասում է կառուցման աշխատանքների շրջանում: Այսպես, որինակ, 1927 թ. ավալներով, մենք ունենք գործադրկ կառուցողների թվի հետևյալ տատանումները, ըստ ամիսների.

Հունվար 227.099	մարդ կամ միութ. անդ.	— 37.9 / ₁₀
Ապրիլ . 267.096	» » » »	— 42 8 ⁷ / ₁₀
Հուլիս . 126.823	» » » »	— 15 5 ⁹ / ₁₀

Կառուցող բանվորների մեջ սեզոնի սկզբին տեղի ունեցող գործադրկության խիստ աճման վրա աղգում է շինարարական աշխատանքների անժամանակ սկսելը, վորը չերկաղացնում է հարկադրական գործադրկության տեղությունը և առաջ է

բերում սեզոնայինների անկազմակերպ հոսանք դեպի քաղաք, ուր առանց այդ ել բանվորական ուժ շատ կա, այն ժամանակ, չերբ ուրիշ կենտրոններում կառուցող բանվորների խիստ պակաս է զգացվում:

Շնորհիվ բանվորների այդպիսի անկազմակերպ հոսանքի, մի քանի քաղաքներում գործազուրկներ են կուտակվում, իսկ մյուսներում կանգ են առնում աշխատանքները, կառուցող բանվորների պակասության կամ վորոշ վորակավորման կառուցողներ չլինելու հետևանքով:

Գյուղից չեկող գործազրկության և հեռացող բանվորական ուժի հետ միատեղ, միությունը ունի գործազուրկների կադրեր (մինչև 50 տոկոսը բոլոր գործազուրկներին), վերոնք կտրել են իրենց կապը գյուղի հետ և ամբողջ տարին ապրում են քաղաքներում: Այդ գործազուրկները վորակավոր կառուցող բանվորներ են, վորոնք պրոլետարացել են, վորոնք բացի իրենց վարձու աշխատանքից, ապրուստի վորևե այլ միջոց չունեն,

Գործազուրկների կազմը, ըստ պրոֆեսիաների, միանման չէ: Որինակ, բոլոր

գործազուրկների 2 տոկոսը սեզոնործներ են, 9,5 տոկոս հյուսներ, 4,9 տոկոս ներկարարներ, 3,6 տոկոս վորմնադիրներ, 1,5 տոկոս ձեղունազործներ (տանիք շինողներ) և այլն:

Գործազրկության պատճառները ԽՍՀՄ-ում

Այն ժամանակ, չերբ աճում է ժողովրդական տնտեսությունը և ծաղկում է սոցիալիստական խոշոր արդյունագործությունը, կազմելով չերկրի խոշոր արդյունագործություն, ամբողջ արտադրանքի 95,5 տոկոսը, գործազրկությունը ԽՍՀՄ-ում կարծես թե հակասում է մեր տնտեսական աճման: Ահա հենց այդ թվացող հակասություն մեջ էլ կայանում է մեր գործազրկությունից առանձնահատկությունը:

Հակառակ կապիտալիստական չերկրներում գոյություն ունեցող գործազրկության, մեր գործազրկությունը ինդուստրիալ բնույթի չի կրում: Գործազուրկների խոշոր տոկոսը կազմում են սեզոնային աշխատանքների հետ կապված բանվորները, սեզոնործներ և ինտերիդենտ աշխատավորները (խորհրդային ծառայողներ, լուսավորու-

թիւն աշխատավորներ և բժշկական աշխատավորներ)։ Այսպէս, 1 միլիոն 428 հազար գործազուրկներից 359,924 հոգի (25,2 տոկոս) յերբեք վարձու աշխատանք չեն կատարել։ Բացի դրանից, գործազուրկների ընդհանուր թվից 147,111 հոգի (10,3 տոկոս) սեզոնայիններ են։ Ովքեր են հապա, վոր գլխավորապէս մեծացնում են գործազուրկների խմբերը։

Ցարական կառավարութեան քաղաքականութեան հետեանքով՝ վորը հողերը պարգև եր տալիս կալվածատերերին, վանքերին և իր մերձավորներին, վորը լավագուցն հողերը հատկացնում եր գյուղի կուլակութեան՝ գյուղացիութեան մեծամասնութիւնը, առավելապէս կենտրոնական Ռուսաստանի և միջին սևահող շրջանների գյուղացիութիւնը, այնպիսի խզուկ և անհարմար հողաբաժիններ եր ստանում, վոր ստացված բերքով գյուղացու ընտանիքը չեր կարող կերակրվել։

Հոկտեմբերից հետո հրատարակված հոդալին գեկրետը միանգամայն փոխեց հոդալին բոլոր կարգերը, բայց ցարական ագրարային (հողալին) քաղաքականութեան

հետեանքով առաջացած բնակչութեան վերաբնակեցումը դեռ ևս չի վերացած։ Գյուղական ագգաւորնակութիւնը ավելանում ե, և գյուղացիութիւնը, մանավանդ սահմանափակ հողաբաժին ունեցող շրջաններում, ուր ագգաւորնակութեան ավել մասը չի կարողանում գործադրել իր բանվորական ուժը՝ կամ փոխադրվում ե ազատ հողամասեր ունեցող վայրեր (Ուրալ, Սիբիր, Հեռավոր Արեւելք) կամ գնում ե քաղաք աշխատանքի։ Միաժամանակ, գյուղատնտեսական արտադրութեան ցածր կուլտուրական մակարդակի, մեծ աշխատանքվերցնող կուլտուրիաների թուլ մշակման, հողագործութեան անբավարար մեքենացման, տրակտորների և գյուղատնտեսական մեքենաների քիչ գործածութիւն հետեւանքով, ՌՍՀՄ-ի գյուղատնտեսութեան բերքը ավելի ցածր ե, քան այլ յերկրներում, հետեաւար և բանվորական ուժի պահանջը գյուղում ավելի պակաս ե։

Այդ հողի վրա նկատվում ե, վոր գյուղացիները, մանավանդ սակավաբերք և սակավահող նահանգների գյուղացիները, գաղթում են դեպի քաղաք այլ աշխատանքների։

վերջին 3 տարիների ընթացքում մենք նկատում ենք բանվոր դասակարգի բուռն աճում: Արհեստակցական միությունների մեջ կազմակերպված բանվորների թիվը ավելացել է համարյա 3 միլիոնով, իսկ զբաղված բանվորական ուժի ընդհանուր թիվը հասնում է մինչև 10 և կես միլիոնի: Այդ հավելումը կատարվում է գլխավորապես ի հաշիվ գյուղից չեկող բանվորական ուժի: Յուրաքանչյուր տարի գյուղերից ԽՍՀՄ-ի քաղաքներ են գալիս մինչև 2 և կես միլիոն գյուղացիներ, վորոնց զգալի մասը, գյուղում ազգաբնակչության վերաբնակեցման և քաղաքում աշխատողների նյութական դրուժյան բարելավման հետևանքով, մասամբ գործի յեն անցնում քաղաքային հիմնարկների սեզոնային աշխատանքներում, մասամբ էլ մնում են գործազուրկ: Այսպես որինակ, այդ կադրերի հաշվին, ՀՍՄԿԽ-ի տվյալների համաձայն, 2 և կես տարվա ընթացքում (1927 թ. 1/X մինչև 1927 1/V) փայտագործների միության անդամների թիվը ավելացել է 31.900 մարդով, մանածագործներինը — 269.100 մարդով, կառուցողներինը — 275.700 մարդով և այլն:

վերջին տարիների ընթացքում առաջ է չեկել նոր բանվորական սերունդ՝ դարձնվորների յեվ ծառայողների յերեսաներն են., վորոնց ճնշող մեծամասնությունը վոշ մի վորակավորում չունի, առաջ են աշխատել, բայց առաջարկում են իրենց աշխատանքը: 1923 թվի հունվարից մինչև 1926 թ. ապրիլ միությունների անդամ անչափահասների թիվը աճել է 119.473 մարդով, ըստ վորում վերջին տարվա ընթացքում գործազուրկ անչափահասների թիվը (առավելապես միության անդամներ են) ավելացել է 53.000 մարդով:

Գյուղից չեկած բանվորական ուժի և մեծացող բանվոր-յերիտասարդների հետ միատեղ, գործազուրկների այս կադրերը ավելանում է առտններում յերբեք չաշխատած յնտելիգենցիայով, ըստ վորում գործազուրկների այս խումբը բաղկացած է առավելապես կանանցից: Ազգաբնակչության վերաբնակեցումը քաղաքներում, տղամարդուց տնտեսապես անկախանալու ձգտումը կանանց մղում է աշխատանք փնտրելու: Գոյություն ունեցող պայմաններում, յերբ ժողովրդական տնտե-

սուբյուկտներ կարիք ե գգում առավելապես
վորակավոր ուժերի, կանաչք, վոր խոշոր
մեծամասնությամբ անվորակավոր են, լըց-
նում են գործազուրկների շարքերը: Մյուս
կողմից, նկատվում ե քաղաքի, բնակիչների
սոցիալական դրության փոփոխություն:

Սոցիալիստական արդյունագործության
և առևտրի աճումը, նրանց անկասկած գե-
րակշռությունը մասնավոր կապիտալի վրա
քաղաքներում, քաղքայում են մասնավոր
ֆիրմաները, վորոնց տերերը անգործ մը-
նալով, դառնում են վարձու աշխատանք
փնտրողներ: Վերջին յերևութը անխուսա-
փելի հետևանք ե յերկրի ներսում մասնա-
վոր կապիտալի վրա սոցիալիստական ար-
դյունագործության ունեցած հաղթա-
նակի:

Այսպիսով, մեր գործազրկությունը
ինդուստրիալ բնույթ չի կրում, այլ հետե-
վանք ե յերկրի վերաբնակեցման: Գործա-
զրկության բնական վերացումը կապված ե
յերկրի ինդուստրացման իրագործման,
մեր տնտեսության հետագա աճման, գոր-
ծազուրկների վորակի բարձրացման հետ:

համեմատ ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտե-
սության պահանջի:

Գործազրկությունը վերացնելու ճանապարհ-
ները

Հիմք չկա սպասելու, վոր գործազրկու-
թյունը մեզանում, վոր չափով վոր մեր
գործազրկությունը ինդուստրիալ բնույթ
չի կրում, կվերանա մոտ ապագայում: Սա-
կայն, ինչպես արհեստակցական միություն-
ների, նույնպես և խորհրդային իշխա-
նության աշխատանքային մարմինների
ձեռք առած բոլոր միջոցները ուղ-
ղված են մեղմելու և թուլացնելու գործա-
զրկությունը: Վորպեսզի գործազրկությու-
նը ամբողջովին վերանա, անհրաժեշտ ե
յերկրատե ու համառ պայքար մղել մեր
յերկրի տնտեսության հետագա աճման հա-
մար: «Գործազրկությունը գլխավորապես
կապված լինելով գյուղի բնակչության
քվի գերազանց լինելու հետ, անխուսա-
փելիորեն յերկարատեվ բնույթ կունենա:
Նրա վերացման կարևոր ճանապարհներն
են դիտարկում են առաջին՝ գյուղական
ճնշեստության այնպիսի միջոցներ, վորոնք

59432-66



ավելացնեն բանվորական ուժի պահանջը (ոգնուրթյուն գյուղի յնաժողովրդական, մեծ աշխատանք պահանջող կուլտուրաների վրա անհամար անհատական, գյուղական անհատական բարգավաճում, նրա կոլեկտիվացումը, վերաբնակեցումը յեվ այլն) յեվ յերկրորդ՝ ինքուստիայի վարդապետը»:

(Ռիկով)

Սորհրդային միութւնն մեջ բանվորական ուժի հետագա կանոնավորումը ընթացողում յե ծավալվող արդյունաբերութեան մեջ յեղած գործադուրկ բանվորական ուժը ազատագործելու ճանապարհով:

Սկսվել է խոշոր շինարարութեան (Դնեպրոշինը, որինակ), ընդարձակվում է կոմսոմոսկ շինարարութեանը (բնակարանային շինարարութեանը, քաղաքային բարեկարգում), կառուցվում են մի շարք հսկա գործարաններ, ծրագրվում են նոր ջրային սխառաններ (Վոլգա-Դոն ջրանցքը) և յերկաթուղիներ:

Այսպէս, որինակ, Պետալանի 1927 թ. հսկիչ թվերը նախատեսում են յերկաթուղային շինարարութեան ընդարձակումը, վորի համար հատկացվելու յե մոտ 100 մի-

լիոն ուղբի: Բոլոր այդ կառուցումները, վորինք վոչ թե ժամանակավոր, այլ մշտական բնույթ են կրում և հետագայում ընդարձակվելու յեն, կպահանջեն զգալի թրվով բանվորներ:

Նախատեսվում է նաև տնայնագործական արդյունաբերութեան ընդարձակում, գլխավորապէս կոոպերացված ձևերով:

Գործազրկութեան վերացման գործում խոշոր դեր կխաղա արդյունաբերութեանը 7 ժամվա բանվորական որվա փոխադրելը: Բանվորական որվա կրճատումը նպատակ ունի բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականութեանը, այդ հիման վրա ընդարձակել արտադրութեանը և գործազուրկների շարքից նոր բանվորական կադրեր ներգրավել: Բացի դրանից, բանվորական որվա կրճատումը, հերթափոխութեան թիվը ավելացնելը նույնպէս աշխատողների կադրերի ավելացման պայման կստեղծեն:

Դրա հետ միասին, քանի աճում է սոցիալիստական շինարարութեանը յերկրի ներսում և ուժեղանում է պետական բյուջեն, այնքան ընդարձակվում են գյուղի ազգաբնակչութեան թվի զերազանցող մասն

ավելի քիչ ազգաբնակչություն ունեցող վայրերում վերաբնակեցնելու և հողի ոգտագործման ավելի կուլտուրական ձևեր կիրառելու պետական միջոցները: Վերովհետև ազգաբնակչության վերաբնակեցումը, վերաբնակեցրածների տնտեսական ամրացումը նոր վայրերում և հողագործության մեքենայացումը զգալի միջոցներ են պահանջում, ապա մեր գլուղի վերաբնակեցման թափը կարող է ընթանալ միայն մեր տնտեսության աճման թափի հետ համահավասար:

ՄԵՐՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՍՈՒՆՔՆԵՐ

Այս գրույցը մշակելիս, ղեկավարը պետք է, բացի ծրագրում ցույց տված տվյալներից, ոգտագործի նաև տեղական միութենական կազմակերպության տվյալները, վորոնք ցույց են տալիս բանվորական ուժի տատանումները: Բացատրելով կառուցող բանվորների գործադրկության բնույթը, պարզելով բանվորական ուժի աղբյուրը շինարարական արտադրության մեջ, ղեկավարը պետք է ունենդիրների գլխավոր ուշադրությունը կենտրոնացնի այն

արմատական պատճառների քննության վրա, վորոնք ԽՍՀՄ-ում, հակառակ ժողովրդական տնտեսության անընդհատ աճման, գործադրկություն են առաջացնում: Այստեղ անհրաժեշտ է ունենդիրներին բացատրել այն ընդհանուր խնդիրները, վորոնք կանգնում են գյուղական տնտեսության առաջ՝ իր բանվորական ուժի գործադրկությունը ավելացնելու համար և գործադրկության հետագա վերացման գործում յերկրի ինդուստրացման ունեցած նշանակությունը:

Սեուգիչ հարցեր

1) Ի՞նչ պատճառներ են գործադրկություն առաջացնում կառուցող բանվորների մեջ:

2) Ի՞նչո՞ւ ԽՍՀՄ-ում, չնայած ժողովրդական տնտեսության զարգացմանը, նրկատվում է գործադրկության աճում:

3) Ի՞նչն է հարկադրում գյուղացիներին քաղաք գնալ աշխատանքի:

4) Ի՞նչո՞ւ գործադուրկների մեծ մասը սեվագործներ են:

5) Ի՞նչո՞ւ չի կարելի սպասել, վոր

Գործադրկութիւնը մոտ ապագայում կվե-
րանա:

6. Գործադրկութիւնը մեղմելու և աս-
տիճանաբար վերացնելու ի՞նչ հնարավորու-
թիւններ ունենք մենք:

ԶՐՈՒՅՅ ԶՐԴ

Գործադրկութեան դեմ մղվող պայքարի
միջոցները

ԶՐՈՒՅՑԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Աւելանալիս շուկայի կանոնադրումը

Ծրագրային շինարարութիւնը պահան-
ջում և բանվորական ուժի ծրագրային
բաշխում: Աշխատանքի խորսանքի նշանա-
կութիւնը: Շինարարական սեկցիաները:
Թղթակցական կետերի աշխատանքը: Պայ-
քար անկանոն վարձման և հեռացման դեմ:
Պայքար արտաժամյա աշխատանքների դեմ:
Գործադուրկների հետ մրցող արտելների
վնասակարութիւնը: Միութեան անդամսե-
րի վարձման պայմանները: Աշխատանքի
բորսաների առաջարկած աշխատանքներից
հրաժարվելը:

Աւելանալիս յեղ նյութական ոգնութիւն
պետութեան կողմից

Գործադուրկների ուսուցում և վերու-
սուցում: Հասարակական աշխատանքների

կազմակերպում: Ինչու միությունը հրա-
ժարվեց կառուցողների համար աշխատան-
քային կոլլեկտիվներ կազմակերպելուց:
Սոցիալական ապահովագրության դրամար-
կզներն միջոցով գործազուրկներին ցույց
տված նյութական ոգնությունը: Գոր-
ծազուրկ սեզոնայինների ապահովագրու-
թյան մասին լեղած որոնքի նշանակու-
թյունը:

ՋՐՈՒՅՑԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒՅՑՈՒՆԸ

Նախկին զրույցում ցույց տրվեց, վոր
բանվորական ուժերով առատ քաղաքնե-
րում գործազուրկների կուտակում առա-
ջանալու պատճառներից մեկը հանդիսա-
նում է սեզոնայինների անկանոն հոսանքը:

Մյուս կողմից, կառուցող, ինչպես և
այլ բանվորների, անկազմակերպ ձևով աշ-
խատանքի ընդունելը հնարավորություն
չի տալիս աշխատանքներում անդավորել
միության գործազուրկ անդամներին և այն
գործազուրկներին, վորոնք իսկապես աշ-
խատանքի կարիք են զգում: Միաժամա-
նակ պետութունը շահագրգռված է բան-
վորական ուժը ծրագրային կարգով տեղա-

վորել, ապահովելու համար տնտեսության
ծրագրային կառուցման պահանջները: Գոր-
ծազուրկներին ոգնություն ցույց տալով,
պետութունը, արհեստակցական միություն-
ների հետ միասին, ձգտում է ունենալ գոր-
ծազուրկների ճիշտ հաշվառում և ուսում-
նասիրել նրանց կազմը, առանց վորի հը-
նարավոր չէ սխտեմատիկաբար սպասար-
կել գործազուրկներին, հայտնաբերել գոր-
ծազրկության և նրան անհրաժեշտ ոգնու-
թյան չափը: Այդ պատճառով տվյալ 'պա-
րապմունքի ընթացքում գործազրկության
ընդլիժը վորոշելուց հետո, անհրաժեշտ է
վերլուծել յերկու հիմնական հարց՝ աշխա-
տանքի շուկայի կանոնավորումը, այսինքն,
բանվորների վարձման և արձակման կանո-
նավորումը և պետության կողմից գործա-
զուրկներին ցույց տված ոգնությունը (աշ-
խատանքային և նյութական):

ԱՇԽԱՏԱՑՈՒՄԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՄԻ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Բանվորական ուժի պահանջը և ստա-
ջարկը կանոնավորող պետական գլխավոր
մարմինը հանդիսանում է Աշխատանքի
Բորսան, ուր ցուցակագրվում են գործա-

գուրկները ըստ իրենց արհեստների և տնտեսական մարմինների գիմումների հիման վրա հաշվառում է կատարվում արդյունադործությունների պահանջած բանվորական ուժը: Նկատելի ունենալով տնտեսական մարմինների կողմից բանվորական ուժի անկազմակերպ վարձումը պանազան անհատ միջնորդների միջոցով, պատահական ձեւով փողոցում վարձելու գեպքերը և բանվորական ուժի տարերային կուտակումը անտեսական մարմինների ինքնուրույն պահանջներով, համամիութենական արհմիությունների VII-րդ համագումարը, Աշխատողների ղեկուցման հիման վրա, անհրաժեշտ է համարել ուժեղացնել բանվորական ուժի կենտրոնացած բաշխումը և բանվորական ուժի բոլոր գործարքները կենտրոնացնել բացառապես աշխատանքի: Պետական այլ, ինչպես և հասարակական կազմակերպությունների միջնորդական պարտականությունները պետք է արգելվի: Գործադուրկ կառուցողների հաշվառման և նրանց աշխատանքի ուղարկելու համար, աշխատանքի բորսաներին կից կազմակերպված են շինարարական սեկցիաներ, Վորոնք

աշխատում են կառուցողների միության հսկողութան ներքո: Իսկ Բորսայի աշխատանքները ահա տեղերին մոտեցնելու համար, ուր կուտակված է դուրս գնացող կառուցող բանվորների հիմնական մասան, դյուղերում և գյուղական վայրերում կազմակերպվում են թղթակցական կետեր, Վորոնք հայտնում են Բորսային յեղած աշխատանքների առաջարկների մասին և նրանցից ցուցմունքներ են ստանում, թե վորտեղ և ինչպիսի բանվորական ուժ է պահանջվում: Թղթակցական կետերի կազմակերպումը թուլացրեց գործադուրկների անկազմակերպ հոսանքը և ավելացրեց Աշխատանքի Բորսայի միջոցով ընդունվող կառուցողների թիվը: Միջնորդական աշխատանքները ծավալելու համար, ԽՍՀՄ 1927 թ. Աշխատանքի Ժողովրդական կոմիտարիատը ծախսել է 400.000 ռուբ., Վորոնք 250.000 ռ. Խ.Ս.Ֆ.Ս.Հ. սահմաններում: Խ.Ս.Ֆ.Ս.Հ.-ի սահմաններում 1927 թ. կազմակերպվել են 908 թղթակցական կետեր, հանդես 1928 թվի 682-ի՝ ավելացել է նաև Աշխատանքի Բորսայի սեկցիաների թիվը, համեմատվ մինչև 40-ի: Ընդհանուր բյուջեից

դուրս, Խ. Ս. Հ. Մ-ի ժողկոմխորհը բաց է
թողել ևս 200.000 ու հատկապես կառու-
ցողների աշխատանքի շուկան կանոնավո-
րելու համար: Այդ միջոցները ծախսվել են
գլխավորապես Բորսաների շինարարական
սեկցիաների աշխատանքը ուժեղացնելու
վրա:

Գործազրկության դեմ պայքարելու
գործում մեծ նշանակություն ունի աշխա-
տողների նիստ կրհատում կատարելը յեվ
արժատվա աշխատանքներ թույլ չտալը:
Միաժամանակ գործնականում դեռ ևս գոյու-
թյուն ունի բանվորական ուժի աճուրդներ
սարքելը և պահանջներ անելը, վորը ա-
ռավելություն է տալիս անկազմակերպ
բանվորներին: Աշխատում են կառուցող-
ների տրեսներ, վորոնք մրցում են միու-
թյան գործազուրկ անդամների հետ և ի-
րենց գործունեությունը դժվարացնում են
միության անդամներին աշխատանքներում
տեղավորելը: Այդ պատճառով արհեստակ-
ցական միությունը ձգտում է հավաքական
պայմանագրի մեջ մտցնել կետ, վորով վար-
ձողը պարտավորվում է աշխատանքի բն-
դուները առաջին հերթին սիրելի գոր-

ծազուրկ անդամներին: Կառուցող բանվոր-
ների միության VII-րդ համագումարը հա-
տուկ ուշադրություն է դարձնել գործազրկ-
ության դեմ պայքարելու միջոցներին,
Աշխատողների ուշադրությունը հրավիրելով
բանվորների վարձման և արձակման մեջ
տեղի ունեցող մի շարք թերությունե-
րի վրա:

Անհրաժեշտ է գործազրկությունը
մեղելու համար մղվող պայքարի ժամանակ
ուշադրություն դարձնել նաև գործազուրկ-
ների կազմի վրա: Այս հանգամանքը առան-
ձին նշանակություն ունի, վորովհետև գոր-
ծազուրկները ստանում են նյութական ոգ-
նություն՝ գործազրկության նպաստ: Աշ-
խատանքի Բորսայում քիչ չեն դեպքեր,
լերբ գործազուրկները հրաժարվում են գը-
նալ բորսայի կողմից առաջարկվող, իր մաս-
նագիտությունից ավելի ցածր վորակի և
ավելի ծանր աշխատանքի: Առաջարկվող
աշխատանքից հրաժարվելը դժվարացնում է
Աշխատանքի Բորսաների գործունեությու-
նը, վորովհետև վարձողը, բորսայից չստա-
նալով իրեն հարկավոր բանվորական ուժը,
այդպիսին վերացնում է զրսից: Այդ պատ-

ճառով առաջարկված աշխատանքից հրա-
ժարվելու դեմ մճռական պայքար պետք է
մղել: Հրաժարվելը պատճառ կդառնա հրա-
ժարվողին զրկելու գործազրկության հա-
մար տրվող նպաստից, ապա և բոլորովին
հանելու գործազուրկների ցուցակներից:

Պեսուքյան կողմից գործազուրկներից սված
աշխատանքային յեվ նյութական ոգնությունը

Բացի կանոնավորելու միջոցներից,
պետությունը գործազուրկներին ցույց է տա-
լիս նաև աշխատանքային և նյութական ոգ-
նություն: Յերկրի ինդուստրացումը, ժո-
ղովրդական տնտեսության ավելի բարձր
տեխնիկայի հիմունքներով վերակառուցու-
մը պահանջում են աշխատողների վորակի
բարձրացում: Կառուցող բանվորների առանձ-
նահատկություններից մեկը նրանց զգալի
սովորի ցածր վորակի յեվ անվորակ
լինելն է: Այդ պատճառով մեծ նշանակու-
թյուն է ստանում կառուցողների վորակի
բարձրացումը: Վորոշ մասնագիտություն սո-
վորելը մեղմում է նաև գործազրկությու-
նը բանվորական և գյուղացիական յերի-
տասարգության մեջ: 1927 թ. վերջում կա-

ռուցողների միության գծով կալին 24 շի-
նարական ուսման դպրոցներ 1481 սովո-
բողներով (1926 թ. կար միայն 7 դպրոց),
բացի զրանից, հիմնարկներին բրոնյայով կըց-
ված (աչն նորման, վոր սահմանված է ձեռ-
նարկությունների համար, նրանց հաշվին
սովորելու) յերիտասարգությունը սովորում
է աշակերտների բրիգադներում և 12,000
մարդ էլ սովորում են անհատական աշա-
կերտությամբ: Զանազան արհեստների (վոչ
միայն կառուցող) գործազուրկների և նը-
բաց վորակը բարձրացնելու համար Աշխա-
տանքի Կենտրոնական Ինստիտուտի կողմից
Մոսկվայում, ՀԱՄԿԽ-ի հետ միասին, կազ-
մըված են հատուկ վերաուսուցման դասըն-
թացքներ, նպատակ ունենալով ավարտող-
ներին տալ տարիֆային ցանցի 5—6 կարգի
վորակավորում: 1926 սովորում էլին (թե
Մոսկվայում և թե դավառներում) 10,000
բանվոր:

Աշխատանքային ոգնության մյուս տե-
սակը հանդիսանում է հաճախ քաղաքի
բարեկարգման, կամուրջների, ճանապարհ-
ների վերանորոգման վրա կատարված և
այլ հասարակական աշխատանքները: Հա-

սարակական աշխատանքները նույնպես մեծ դեր են խաղում գործադրկութիւնը մեղմելու գործում, ըստ վորում, մեծ նշանակութիւն ունի այդպիսի աշխատանքներ կազմակերպելը գլուղական վայրերում, աշխատանք տալով ազգաբնակիւթյան այն մասին, վորն իր հույսը դրել է քաղաքում աշխատանք ստանալու վրա: 1925/26 թ. հասարակական աշխատանքներում ամեն ուր դրողված էին 30,000 մարդ: Այդ աշխատանքների համար, պետութիւն կողմից գործադրկութիւնն դեմ պայքարելու համար հատկացրած 96,7 միլլոն ուրլի բնդհանուր գումարից բաց էր թողած $10\frac{1}{2}$ միլլոն ուրլի:

Ընթացիկ 1927/28 տնտեսական տարվա Պետալանի ստուգիչ թվերը նախատեսել էին գործադրկութիւնն դեմ պայքարելու համար բաց թողնվելիք հատուկ գումարները ավելացնել, հասցնելով մինչև 132 միլլիոնի: Հասարակական աշխատանքները նույնատեսակի էր ավելացնել $42,7\frac{0}{10}$ -ով:

Գործադուրկներին աշխատանքային ոգնութիւն ցույց տալու տեսակներից մեկն էլ աշխկուլեկտիվներ կազմակերպելն է: Սա:

կաշն աշխկուլեկտիվները պետք է լինեն միայն ժամանակավոր կազմակերպութիւններ, վորոնք գործադուրկներին ժամանակավոր վառտակ են տալիս նրանց գործադրկութիւնն սուր շրջանում, մինչև նրանց աշխատանք ձարել, և վու թե մշտական գործող կազմակերպութիւններ են, իրենց մշտական «գործադուրկներին» կադրերով: Գործնականում կառուցող բանվորների աշխկուլեկտիվները աստիճանաբար դարձել են մշտական գործող, մասամբ միջնորդ, մասամբ տնտեսական կազմակերպութիւններ: Ոգտվելով սոցիալական ապահովագրման, հարկերի և այլն արտոնութիւններով, ինչպես և հնարավորութիւնն ունենալով աշխատողներին ցածր աշխատավարձ վճարելու, աշխկուլեկտիվները սկսեցին մրցել շինարարական կազմակերպութիւններին և աշխրորսչում գտնվող կառուցող գործադուրկների հետ, ընդունելով աշխատանքային արտելներին բնուլթ: Կառուցողների միութիւնն V-X-ըդ համագումարը հետագայում այդպիսի կուլեկտիվներ կազմակերպելը դրտով աննպատակահարմար:

Գործադրկութիւնն դեմ պայքարելու

համար պետություն կոչմից ծախված միջոցների ընդհանուր գումարը 1925/26 թ.՝ կազմում եր 97,799 հազար ռուբլի, այսինքն 50% -ով ավել, քան նախընթաց տարում: Այս գումարի մեջ են մտնում, ինչպես գործազուրկներին աշխատանքային ոգնություն ցույց տալու հետ կապված ծախսերը, նույնպես և անմիջականորեն զբաժանական ոգնությունը, վոր տված է նրանց սոցապզանձարկղներից տրված նպաստի կամ աշխույժեկտիվներում և հասրակական աշխատանքներում՝ աշխատավարձի ձեվով:

Գործազուրկին ցույց տված զբաժանական ոգնություն հիմնական տեսակը, սոցապզանձարկղներից սոցիալական ապահովագրություն կարգով տրված նպաստն է: Սոցիալական ապահովագրման իրավունքով ոգտվում են աչն անձինք, վորոնց ապրուստի միակ միջոցը կազմում է նրանց վարձու աշխատանքը և վորոնք, նախքան աշխատանքի ընդհատման պատճառներ առաջ գալը (ժամանակավորապես աշխատունակությունը կորցնել, հաշմանդամություն, գործազրկություն), աշխատել են վարձու և ապահովագրված են լեղել:

Այդ պատճառով սոցապզանձարկղից նպաստ ստանալու իրավունքով ոգտվում են վոչ բոլոր գործազուրկները. միայն նրանք, վորոնք առաջ աշխատել են վարձու և գործազրկությունից 3 ամիս անց նորից սկսել են աշխատանք փնտրել, ցուցակագրվել են Աշխատանքի Բորսայում (իսկ ուր աշխատանքի բորսաներ չըկան, արհմիությունում):

Սոցիալական ապահովագրության կարգով տված նպաստը միանման չէ: Նրա չափը կախված է գործազուրկի վորակից և աչն վայրի միջին աշխատավարձի չափից և ապրուստի թանգությունից, վորտեղ տրվում է նպաստը:

Ըստ վորակավորման, գործազուրկները բաժանվում են 3 կարգի: I-ին կարգին պականում են կառուցողական արատդրության վորակավոր բանվորները՝ սկսած 8-րդ տարիֆային կարգից և բարձր, շինարական նյութերի արդյունագործության վորակավոր բանվորները, սկսած 7-րդ կարգից: II-րդ կարգին պատկանում են կառուցողական արատդրության կիսավորակավոր բանվորները 5-րդից մինչև 7-րդ կարգ և շինարա-

համար պետություն կոչմից ծախված միջոցների ընդհանուր գումարը 1925/26 թ. կազմում եր 97,799 հազար ռուբլի, այսինքն 50% -ով ավել, քան նախընթաց տարում: Այս գումարի մեջ են մտնում, ինչպես գործազուրկներին աշխատանքային ոգնություն ցույց տալու հետ կապված ծախսերը, նույնպես և անմիջականորեն զրամական ոգնությունը, վոր տված է նրանց սոցապզանձարկղներից տրված նպաստի կամ աշխույժեկտիվներում և հասրակական աշխատանքներում՝ աշխատավարձի ձեվով:

Գործազուրկին ցույց տված զրամական ոգնություն հիմնական տեսակը, սոցապզանձարկղներից սոցիալական ապահովագրություն կարգով տրված նպաստն է: Սոցիալական ապահովագրման իրավունքով ոգտվում են աչն անձինք, վորոնց ապրուստի միակ միջոցը կազմում է նրանց վարձու աշխատանքը և վորոնք, նախքան աշխատանքի ընդհատման պատճառներ առաջ գալը (ժամանակավորապես աշխատունակությունը կորցնել, հաշմանդամություն, գործազրկություն), աշխատել են վարձու և ապահովագրված են լեղել:

Այդ պատճառով սոցապզանձարկղից նպաստ ստանալու իրավունքով ոգտվում են վոչ բոլոր գործազուրկները. միայն նրանք, վորոնք առաջ աշխատել են վարձու և գործազրկությունից 3 ամիս անց նորից սկսել են աշխատանք փնտրել, ցուցակագրվել են Աշխատանքի Բորսայում (իսկ ուր աշխատանքի բորսաներ չըկան, արհմիությունում):

Սոցիալական ապահովագրության կարգով տված նպաստը միանման չէ: Նրա չափը կախված է գործազուրկի վորակից և աչն վայրի միջին աշխատավարձի չափից և ապրուստի թանգությունից, վորտեղ տրվում է նպաստը:

Ըստ վորակավորման, գործազուրկները բաժանվում են 3 կարգի: I-ին կարգին պականում են կառուցողական արատդրության վորակավոր բանվորները՝ սկսած 8-րդ տարիֆային կարգից և բարձր, շինարական նյութերի արդյունագործության վորակավոր բանվորները, սկսած 7-րդ կարգից: II-րդ կարգին պատկանում են կառուցողական արատդրության կիսավորակավոր բանվորները 5-րդից մինչև 7-րդ կարգ և շինարա-

րական նյութերի արդյունագործութեան 5—6 կարգի բանվորները: Վերջապես III-րդ կարգին պատկանում են 5-րդ կարգից ցած անվորակավոր բանվորները: Նախած թե վոր գոտու մեջ ե մտնում սոցապզանձարկղը, I կարգի նպաստը տատանվում ե 12 ո. մինչև 27 ո. մեջ, II-րդ կարգինը՝ 9 մինչև 20 ո. մեջ և III-րդ կարգինը 7 մինչև 15 ո. 50 կ. մեջ: Ծառայողների նպաստի չափը նույնպես կախված ե նրանց վորակից:

I-ին կարգի նպաստ ստանում են ճարտարագետները, տեխնիկները, վարպետները, տաճնապետները, II-րդ կարգի՝ աջն ծառայողները, վորոնք 200 ուրբուց ցած ուճիկ չեն ստացել I-ին գոտում և 85 ո. վոչ պակաս՝ IV-րդ գոտում: III-րդ կարգով՝ մնացած բոլորը:

I-ին և II-րդ կարգի գործազուրկների նպաստ սորանալու իրավունքը վորոշելու համար, ստաճը հաստատող փաստաթղթեր չեն պահանջվում: Անհրաճեշտ ե միայն հաստատել, վոր գործազուրկը, մինչև գործազուրկ դառնալը, իսկապես աշխատել ե վարձով: 2ե վոր վորակավորումը միանգամից ձեռք չի բերվում, վորոշ վորակավոր-

քում ունենալը ինքն ըստ ինքյան հաստատում ե նրա աշխատանքի ստաճը: Անվորակ բանվոր գործազուրկ միութեան անդամները (III-րդ կարգ) պետք ե հաստատեն 6 ամսվա աշխատանքի ստաճ, նախքան գործազուրկութունը, իսկ II-րդ և III-րդ կարգի գտնված միութեան անդամ գործազուրկ ծառայողներից պահանջվում ե 2 տարվա ստաճ: Մնացած բոլոր գործազուրկներից պահանջվում ե 3 տարվա աշխատանքի ստաճ:

Վորպես ընդհանուր որենք, գործազուրկութեան նպաստը տրվում ե վոչ ավել քան 9 ամիս, մեկ տարվա գործազուրկութեան ընթացքում: Այդ ժամանակաշրջանից հետո նպաստը դադարեցվում ե և կարող ե նորոգվել գործազուրկութեան հաշորդ տարվանից:

Գործազուրկութեան մեկ շրջանի ընթացքում գործազուրկը իրավունք ունի ստանալու վոչ ավելի քան 18 ամսվա նպաստի վճարում: Բացի հիմնական նպաստից, գործազուրկը կարող ե ստանալ հավելյալ նպաստ իր խնամքի տակ գտնվող յերեխաների և ծերացած ծնողների (հայրը 55 տ. և մայրը 50 տ.) համար: Ընտանական հավելումները տրվում ե հիմնական նպաս-

տի 15⁰/₀-ի չափով իր խնամքի տակ չեղած մեկ անդամի համար, 25⁰/₀-ի չափով 2 անդամի համար և 35⁰/₀-ի չափով 3 և ավելի անդամների համար:

Արտագրուծյան առանձնահատուկ պայմանների շնորհիվ, վորոշ կարգի կառուցողներ գործադրկության նպատակ ստանում են հատուկ կանոններով: Վորոշ կառուցողական աշխատանքների հիմնական տարբերությունը նրանց սեզոնային լինելն է, այդ պատճառով ել գործադրկության դեպքում ապահովելու ընդհանուր կանոնները չեն կարող գործադրվել բոլոր դեպքերի և ամեն կարգի կառուցողներին համար:

Կառուցողները (նույն թվում և շինարարական նյութերի արտադրման բանվորները) գործադրկության դեպքում ապահովելու տեսակետից բաժանվում են 3 խմբի:

1) Այն աշխատանքներում զբաղված բանվորները, վորոնց վրա տարածվում է մասնակի ապահովագրությունը (մասնակի ապահովագրությունը տարածվում է միայն առանձին ցուցակներում ցույց տված աշխատանքների վրա (№ 1 3/III 927 թ. և № 2 9/V. 27 թ)), Այս խումբ բանվորները

գործադրկության նպատակ ստանալու իրավունք չունեն:

2) Լրիվ ապահովագրված բանվորները, վորոնց աշխատանքները սակայն ունի անպայման սեզոնային ընդհատումներ (մեռած տեղոն): Այս խմբին պատկանում են հետևյալ արհեստները՝ ձյութաբանները (ղրսի աշխատանքներում), խճոնագործները, հողափորները, վորմնադիրները, ձիավարները, խժուժագործները, տանիքագործները, կամուրջագործները, ձեռնասալակ քաշողները և ճանապարհ խճողները:

Այս արհեստների տերերը սովորաբար աշխատում են միայն շինարարական սեզոնում, վորը վերջացնելուց հետո չեն կարող իրենց մասնագիտության գործ ճարել մինչև նոր շինարարական սեզոնը: Նրանցից շատերը նույնիսկ մեռած սեզոնի ժամանակ գործ չեն ել փնտրում, այլ գնում են գյուղ: Գործ փնտրող գործադրկներին ապահովող ապահովագրական մարմինները չեն կարող ընդհանուր հիմունքներով լրիվ ապահովագրել այնպիսի խումբ բանվորներին, վորոնք ամբողջ մեռած սեզոնի ընթացքում անպայման գործադրկ են մնալու: Այդ պատճառով

վերը հիշված արհեստները գործադրելու թյան
դեպքում ապահովագրվում են սահմանափա-
կումներով: Այդ խմբի այն գործադուրկնե-
րը, վորոնք կապ ունեն գյուղի հետ և շի-
նարարական սեզոնը վերջացնելուց հետո
գյուղ են վերադառնում, մեռած պե-
զոնի ընթացքում չեն ապահովագրվում: Սա-
կայն աշխատանքի սեզոնի ժամանակ, յեթե
այդպիսի բանվորը քաղաք գալով վորևից ե
պատճառով գործադուրկ ե մնում, իրավունք
ունի նպաստ ստանալու, բայց վոչ ավել
քան 2 ամիս, սեզոնի ընթացքում: Աշխա-
տանքի Բորսայում այդ խմբի ցուցակագր-
ման համար ժամանակ սահմանված ե 5
ամիս, աշխատանքները վերջացնելուց հետո:

Բայց գյուղի հետ կապ ունեն վոչ բո-
լոր բանվորները: Հիշված խմբի մի քանի
կառուցողներ մշտապես ապրում են քա-
ղաքում, կապ չունենալով գյուղական տրն-
տեսություն հետ: Մեր ապահովագրական
որենսագրությունը այդ դրությունը հաշվի
յե առնում և վերոհիշյալ սեզոնային արհեստ-
ների տեր բանվորները ապահովագրվում են
հետևյալ ձևով՝ ստանում են նպաստ 3 ամ-
սից վոչ ավել մեռած սեզոնի ընթացքում,

իսկ սեզոնի ընթացքում գործադուր անալոգ
դեպքում՝ ընդհանուր հիմունքներով, այն
հաշվով, վոր մեկ տարվա ընթացքում ստա-
ցած ամսական նպաստի ընդհանուր թիվը 9
ամսից ավել չլինի: Սեզոնի սկսվելու և վեր-
ջանալու ժամկետները սահմանվում են տե-
ղերում, համաձայն տեղական կլիմայական
և արտադրական պայմանների՝ Հանրապե-
տական կամ գավառի սոցապգանձարկյների
և միջմիութենական կազմակերպություն-
ների փոխադարձ համաձայնությունը:

3. Մնացած գործադուրկ կառուցող-
ները ապահովագրվում են գործադրության
նպաստով ընդհանուր հիմունքներով:

ՍԵՔՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս պարապմունքի ընթացքում դեկա-
վարը պետք ե ուկնդիրների ուշադրությու-
նը կենտրոնացնի պետություն կողմից աշ-
խատանքի շուկան կանոնավորելու կարեվո-
րություն վրա: Անհրաժեշտ ե բացատրել,
վոր Աշխատանքի Բորսայից դուրս աշխա-
տող վարձվելը քաջքայում ե գործադրու-
թյունը մեղմելու համար ձեռք առած մի-
ջոցները, վորովհետև հնարավություն չի

տալիս ձիշտ կերպով հաշվառելու գործադր-
կության և նրա վերացման չափը, Զրույցի
առաջին մասը պետք է տանել միության
Կինտկոմի (1926 թ). III-րդ նստաշրջանի
վորոշումների, միության VI-րդ Համագու-
մարի վորոշումների հիման վրա, ոգտա-
գործելով իր շրջանի տեղական նյութերը:

Զրույցի յերկրորդ մասը, լուսաբանե-
լով հանգերձ պետության կողմից գործա-
զուրկներին ցույց տրվող աշխատանքային
ոգնության առանձին ձևերը, գլխավորա-
պես պետք է կենտրոնացվի սոցապգանձար-
կյների միջոցով գործազուրկներին նյութա-
կան ապահովության վերաբերյալնոր որեն-
քի վերլուծման վրա: Որենքի վերլուծ-
ման ժաման պետք է ընդգծել և բացատր-
ել որենքի դասակարգային եյությունը,
վորի ուշադրության առարկան հանդի-
սանում է գլխավորապես գյուղական չքա-
վորությունը և գյուղի կիսապրոլետարական
շերտերը:

Ստուգիչ հարցեր

1) Ինչո՞ւ չեն կազմակերպվել Աշխա-
տանքի Բորսաները:

2) Ինչո՞ւ վոչ վոք, բացի Աշխատանքի
բորսաներից և նրանց մարմիններից, մեզա-
նում իրավունք չունի միջնորդի պարտա-
կանություններ կատարելու:

3) Ինչո՞ւ թուլատրելի չե գործազուրկ-
ներին առաջարկված աշխատանքից հրա-
ժարվել:

4) Ի՞նչ նշանակութուն ունի գործա-
զուրկների և անչափահասների վերուսու-
ցումը և վորակավորման բարձրացումը:

5) Ի՞նչ աշխատանքային ոգնություն է
ցույց տալիս գործազուրկներին խորհրդային
պետությունը:

6) Ինչո՞ւ Աշխատանքի Բորսայում ցու-
ցակազրված բոլոր գործազուրկները գոր-
ծազրկության նպաստ չեն ստանում:

ՁՐՈՒՅՑ 3-ԲԴ

Միութենական ոգևորյուն գործազուրկ-
ներն

ՁՐՈՒՅՑԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Գործազուրկների նյութական ոգևորյունք

Գործազուրկների ոգևորյուն ֆոնդը: Ֆոնդի միջոցները: Ֆոնդին արված հատկացումների կարգը: Նպաստներ տալու կարգը: Ո՞ւմը նպաստ չի տրվում: Ճանապարհածախս տալը: Ֆոնդի նախահաշվային ծախսումը: Կամավ. ր $\frac{0}{100}$ -ին հատկացումներ: (ԽՍՀՄ-ի Միությունների VII-րդ համագումարի և միութենական Կենտկոմի IV-րդ հասաշրջանի վորոշումները):

Պրոճառաբանք գործազուրկների մեջ:

Գործազուրկների միության անդամ լինելը: Միության մեջ ընդունելու պայմանները: Գործազուրկության դեպքում միության անդամ մնալու պայմանները: Միության կողմից գործազուրկների կուլտուր-կենցաղային սպասարկումը: Կազմակերպչա-

կան աշխատանքը միության գործազուրկ անդամների մեջ: Ներգրավումը միության ընդհանուր աշխատանքներում: Մասնակցություն միութենական համագումարներում և կոնֆերանսներում: Միութենական ստորադաս բջիջները գործազուրկների մեջ: Ո՞վ և սպասարկում գործազուրկներին:

ՁՐՈՒՅՑԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒՅՑՈՒՆԸ:

Յեթե նախորդ զրույցներում վերլուծվում ելին պետության կողմից գործազուրկներին ցույց տված ոգևորյուն բնույթը և պայմանները, ապա այս պարապմունքով պետք է լուսաբանվեն միութենական աշխատանքների ձևերը միության գործազուրկ անդամների մեջ: Միության անդամը, անկախ այն հանգամանքից, աշխատելու չե արդյոք նա, թե գործազուրկ է, մընում է միության անդամ և արհեստակցական կազմակերպությունները իրանց գործունեությունում գործազուրկ անդամին կապում են միացած միութենական մասնաջի հետ, սապասարկելով նրանց նյութական և կուլտուրական կարիքները: Այդ պատճառով այս պարապմունքը պարունակում է իր

մեջ յերկու հիմնական հարց՝ գործազուրկ-
ների նյութական ոգնությունը և գործա-
զուրկների միութենական ոպասարկումը:

Գործազուրկների նյութական ոգնությունը

Միությունների կողմից իր գործա-
զուրկ անդամներին նյութական ուգնու-
թյուն ցույց տալու հիմնական տեսակը զը-
րամական նպաստն է: Վորոշ դեպքերում
ցույց է տրվում նաև ոգնության բնակա-
նով: Այդ նպատակով միության անդամավը-
ճարների 10⁰/₀-հատկացումից, աշխատավար-
ձից արված կամավոր հատկացումներից
(1⁰/₂⁰/₀-ից փոշ ավելի) և զանազան պատա-
հական յեկամուտներից, կազմակերպվում է
գործազուրկների ոգնության ֆոնդ: Այդ
ֆոնդի նպաստներով կարող են ոգտվել
միության անդամ բոլոր գործազուրկները,
նույն թվում նաև սոցապզանձարկղից զը-
րամական նպաստ ստացողները: Առաջին
հերթին նպաստ տրվում է ամբողջ տարին քա-
ղաքում ապրող գործազուրկ բանվորներին
և սեզոնային գործազուրկներին, շինարա-
րական սեզոնի սկզբում: Նպաստ ստանա-
նալու համար անհրաժեշտ է ունենալ միու-

թենական ստաժ (մեկ տարուց փոշ պա-
կաս), պետք է անպայման վճարված լինի 6
ամսվա անդամվճարը: Սահմանելով միու-
թենական ստաժը և աշխատողների կատե-
գորիաները ըստ վորակավորման, միությու-
նը սահմանափակում է իր ոգնությունը,
ցույց տալով այդպիսին միության աշն ան-
դամներին, վորոնք չեն կտրել իրենց կապը
միության հետ և վորոնց համար միության
անդամ լինելը պատահական բնույթ չի կը-
րել: Վորպես որինակ, կաբելի յե ցույց տալ
հետևյալ դեպքը՝ սեզոնայինը ընդունվում
է միության շարքերը և մի ամսից հետո
թողնում է աշխատանքները, հույսը դնելով
միության ոգնության վրա. այդպիսի գոր-
ծազուրկներին միությունը ոգնություն չի
ցույց տալիս:

Բացի դրանից, աշխատանքային արտել-
ներում և աշխուլլեկտիվներում կամ հասա-
րակական աշխատանքներում գտնված գոր-
ծազուրկներին, այսինքն նրանց, վորոնք
արդեն մեռած սեզոնի ընթացքում, թեկուզ
և ժամանակավոր աշխատանքով ապահովված
են, միությունը նույնպես նյութական ա-
ջակցություն չի ցույց տալիս:

1926 թ. գործազուրկների ոգնության ամբողջ ֆոնդը կազմում էր 1,962,237 ռ. վորից 502,271 ռ. կազմում էին անդամավրճարներից արված հատկացումները (8%), և 829,086 — կամավոր հատկացումները: Այդ ֆոնդից 927,399 ռ. տված է վերադարձվող և անվերադարձ նպաստ: 1927 թ. ընդհանուր միջոցներից գործազուրկների ֆոնդի հատկացումները բարձրացավ մինչև 11% :

Բացի դրամական ոգնությունից, սուբսիդում է նաև նպաստ գործազուրկի մեկ վայրից մյուսը փոխադրվելու դեպքում — փոխադրվելու նպաստ: Այդ նպաստը կառուցողների համար մեծ նշանակություն ունի, փորովհետև գործազուրկների համարյա 50% -ը ստիված է այլ վայրերում աշխատանք փնտրել: Փոխադրական նպաստ տրվում է գործազուրկներին տարին 2 անգամից վոչավել և այն էլ այն դեպքում, չեթե աշխատանքի բորսան կամ միջնորդ բյուրոն աշխատանք է առաջարկում մյուս քաղաքում, կամ հաստատվում է, վոր ուրիշ քաղաքում հնարավոր է աշխատանք գտնել: Սակայն նպաստի չափը, վորը վորոշվում է չերկա-

թուղային տոմսի արժեքով, չպետք է ավելի լինի 700 վերստ տարածություն անցնելու համար պահանջվող չերկաթուղային ծախքերից: Փոխադրական նպաստ տալիս է նաև պետությունը: Այսպես, այն տնտմարմինները, վորոնք իրենց հիմնարկների համար բանվորական ուժ վարձում են այլ շրջաններից, նրանց ճանապարհածախսը վճարում են իրենք, այսինքն նրանց փոխադրածախքը կատարվում է տնտեսական հիմնարկների հաշվին: Բացի դրանից, աշխատանքի բորսաները գործազուրկին չերկաթուղու տոմսի արժեքի 50% ղեղչով «լիտեր» են տեղիս, չեթե գործազուրկը չերկար ժամանակ աշխատանքի բորսայում հաշվի առնրված լինելով, չի կարողանում իր համար աշխատանք գտնել և ցանկանում է փոխադրվել ուրիշ տեղ աշխատանք փնտրելու: Գործազուրկների ոգնության ֆոնդի հսկայական կարեվորությունը պահանջում է, վոր ֆոնդի դրամը խիստ զգույշ և ուշադիր կերպով ծախսվի: Այդ պատճառով ֆոնդի դրամական գործարքները կատարվում են խիստ նախահաշվային կարգով և ինքը ֆոնդը կենտրոնացված է և գտնվում է միութան

կենսավարչություններին, շրջանային և հանգստային բաժիններին կից:

Միության կենսակոմիտեի կից կազմված ֆոնդի միջոցները ծախսվում են այն տեղական միության կազմակերպչություններին ոգնություն ցույց տալու համար, ուր գործազրկությունը ավելի շատե և վրոնք գործազրկներին ոգնություն բավականաչափ ուժեղ ֆոնդ չունեն:

Պրոծառնաբանք գործազուրկների մեջ

Արհեստակցական միությունը աշխատանք է տանում վոչ միայն իր անդամների մեջ, այլև մնացած ամբողջ բանվորական մասսայի մեջ, թեև նրանք միության շարքերում չեն գտնվում: Իր աշխատանքով միությունը պարզաբանում է վոչ միության անդամներին, թե ինչ կարևորություն և անհրաժեշտություն ունի անդամ լինել այնպիսի հասարակական պրոլետարական կազմակերպչության, ինչպիսին արհեստակցական միությունն է: Միության անդամ դառնալու համար, առաջուց միության անդամ չեղած գործազուրկը պետք է աշխատանք ստանա, վորովհետև արհեստակցական մի-

ությունը վարձու աշխատողներին կազմակերպություն է: Միության շարքերն ընդունվելու համար առաջադրվող այս պայմանը ապահովում է միությունը՝ պրոլետարական կազմակերպությունը՝ բանվորական դասակարգի հետ վոչ մի ընդհանուր բան չունեցող պատահական տարրերով ապականվելուց:

Ճիշտ է, այս դեպքում ստեղծվում է մի տեսակ կախարդական ողակ՝ «աշխատանքի ընդունվելու համար առաջին հերթին պետք է լինել միության անդամ, իսկ միության անդամ լինելու համար պետք է աշխատանք ունենալ»: Ուստի ՀԱՄԿԽ ի 6-րդ գումարման III-րդ նստաշրջանը (1926 փետրվար) հնարավոր համարեց այս կամ այն պատճառներով միության հետ կապերը կտրած նախկին վորակավոր բանվորներին միության շարքերը քաշելու համար՝ միության մեջ ընդունել աշխատանքի բորսաներին կից կազմակերպված աշխատանքային կուլթիկտիվներում աշխատողներին, չեթե նրանք կուլթիկտիվում աշխատում են անընդհատ 3 ամիս և վորոշ աշխատավարձ են ստանում: Միության անդամը կարող է

միությունից դուրս մնալ, յեթե նա կապ-
ված չի լինի իր կազմակերպության հետ,
այդ պատճառով գործազուրկների հա-
մար պարտադիր ե կանոնավորապես ցու-
ցակագրվել միութենական մարմիններում
(բանկոմներում, չեթե այդպիսիները սպա-
սարկում են նաև գործազուրկներին, կամ
միության վարչութիւններում):

Գործազուրկների մեջ միության տա-
րած աշխատանքը մեծ նշանակութիւն ու-
նի միության անդամների համար: Պահպա-
նելով կապը միութեան կազմակեր-
պութիւնների հետ, գործազուրկը նրա մի-
ջոցով մասնակցում է սոցիալիզմի կառույց-
ման մեծ աշխատանքին:

Գործազուրկների մեջ տարած կուլ-
տուրական աշխատանքը աշակցում է նրանց
դասակարգային կուլտուրական զարգացմա-
նը, դաստիարակում է հասարակական սո-
վորույթները, կուլեկտիվ աշխատանքի
անհրաժեշտութիւնը: Միութիւնը գործա-
զուրկների կուլտուր-կենցաղային սպասարկ-
ման աշխատանքները ծավալում է սե-
զոնի սկզբում, սեզոնայինների կուլտակման
մոմենտին և սիստեմատիկաբար շարունա-

կում է ամբողջ տարին, քաղաքում ապրող
գործազուրկների մեջ: Միութենական մար-
մինները, Աշխօղկոմատի հետ միասին,
վաղորոք հոգ են տանում գիշերելու տե-
ղեր, հանրային ճաշարաններ, տեղեկատու
բյուրոներ, հանրակացարաններ կազմակեր-
պելու: Կարմիր անկիւնների և ակումբների
աշխատանքները հարմարեցվում են ձրիա-
բար սպասարկելու գործազուրկներին, վո-
րովհետեւ գործազուրկների համար հատուկ
ակումբներ չեն կազմակերպվում: Կուլտուր-
կրթական աշխատանքներ տարվում են նաև
աշխատանքային բորսաներում, վորոնց կար-
միր անկիւններում կազմակերպվում են զր-
բույցներ, դասախոսութիւններ, բարձրա-
ձայն ընթերցումներ, հարց ու պատասխանի
ժամեր, եքսկուրսիաներ և այլն: Այսպես,
այս բոլոր աշխատանքները կապված
են աշխատանքի բորսաների մշտա աշխա-
տանքների հետ: Միութիւնները ակտիվ
մասնակցութիւն են ունենում աշխատանքի
բորսաների կոմիտեների, առանձին արհեստ-
ների սեկցիաների աշխատանքներում և
այլն:

Գործազուրկների կապը իրենց միութ-
յան հետ ամրացնելու համար, կանոնավո-
րապես լերկու ամիսը մեկ անգամից վոչ
պակաս, հրավիրվում են գործազուրկների
ընդհանուր ժողովներ, ուր քննության են
առնվում վոչ միայն նյութական ոգնության,
այլև համամիութենական բնույթ կրող
հարցեր և միութենական մարմինների հաշ-
վետվություններ: Գործազուրկ լինելը չի
զրկում միության անդամին համագումար-
ներում և կոնֆերանսներում մասնակցելու
իրավունքից:

Գործազուրկների սպասարկման աշ-
խատանքները տանում են միության բա-
ժինները: Այս աշխատանքը կարելի չե
հանձնարարել նաև օտորադաս բժիշկներին
(բանկոմներին, գործարկոմներին), բայց
ավելի ստորադաս բժիշկ ընտրությանը
նույն ձեռնարկության մեջ չաշխատող գոր-
ծազուրկները չեն մասնակցում: Հասարա-
կական աշխատանքներում և աշխատանքա-
յին կողիկախիներում՝ աղքատիքների կազմի
շարունակական փոփոխության հետևանքով
ստորադաս բժիշկներ չեն կազմակերպվում:

Աշխատանքը տանում է միութենական
կազմակերպության ապարատը:

Այսպիսով, քանի վոր մոտ ապագա-
յում, առաջին զրույցում բացատրված
պատճառներով, չի կարելի սպասել, վոր
գործազուրկությունը վերանա, պետութունը
և արհեստակցական միությունները ակտիվ
մասնակցութուն են ունենում գործազուրկ-
ներին ոգնութուն ցույց տալու, գործազուր-
կությունը մեղմելու և գործազուրկների
նյութական ու կուլտուրական պահանջները
բավարարելու գործում:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս զրույցը թեմատիկական խորակի
ծրագրի մեջ չեզրափակող զրույց է: Բացա-
տրելով արհեստակցական միությունների
դերը միության թե աշխատող է թե գոր-
ծազուրկ անդամների սպասարկման գոր-
ծում, հատուկ ուշադրութուն պետք է
դարձնել միության անդամության հարցին:
Զրույցի ընթացքում պետք է բացատրել
միության դասակարգային քաղաքականու-
թյունը, վորպես պրոլետարական կազմակեր-
պության, վորը նա անց է կացնում թե

միութեան անդամութեան հարցում և թե
գործազուրկներին նյութական-գրամական
ոգնութիւն ցուցց տալու խնդրում:

Հիշեցնելով ունկնդիրներին նախորդ
զրույցի բովանդակութիւնը, անհրաժեշտ և
ևս մեկ անգամ ընդգծել, վոր սեզոնալին-
ների ապահովագրման և նրանց ապահովե-
լու որենքը չերեք չի հակասում միութեան
քաղաքանութեանը: Զրույցի չերկրորդ մա-
սում պետք է ունկնդիրների ուշադրու-
թիւնը կենտրոնացնել միութեան գործա-
զուրկ անդամների իրենց միութեան հետ
կապ պահպանելու անհրաժեշտութեան,
գործազուրկներին իրենց ժողովների միջոցով
համամիութենական հարցերի լուծման
մասնակցելու նշանակութեան, միութենա-
կան համագումարներին և կոնֆերանսե-
րին մասնակցելու վրա և ալին: Վերջում
հարկավոր է ամփոփել գործազուրկութեան
հարցի քննութիւնը, ընդգծելով, վոր թե
խորհրդալին պետութիւնը և թե արհես-
տակցական միութիւնները, մշտապես սպա-
սարկելով գործազուրկներին նրանց նյու-
թական և աշխատանքալին, նույնպէս և
կենցաղալին ու կուլտուրական բնագավառ-

ներում, միաժամանակ իրենց ամբողջ աշ-
խատանքի կենտրոն դարձնում են գործա-
զուրկութիւնը աստիճանաբար վերացնելու
խնդիրը:

Վերստուգի հարցեր

1) Ի՞նչ միջոցներից են միութիւններ-
ը ոգնում գործազուրկներին:

2). Ի՞նչ է նշանակում տեղափոխու-
թեան նպատակ:

3). Ինչո՞ւ գործազուրկ վոչ միութեան
անդամները չեն կարող ընդունվել միութեան
մեջ, քանի չեն ընդունվել աշխատանքի:

4). Ինչո՞ւ պետք է գործազուրկ միութե-
ան անդամը ցուցակագրվի միութեան մեջ:

5). Միութեան գործազուրկ անդամնե-
րըն ո՞ւմ կողմից են ապահովագրվում:

6). Ինչո՞ւ հասարակական աշխատան-
քներում արհմիութենական բջիջներ չեն
ստեղծվում:

7). Միութեան գործազուրկ անդամնե-
րըն ինչպէ՞ս կարող են մասնակցել համա-
միութենական կյանքին:





ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0196804

8007

247
8007

U
Ua1910

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ОБЩЕСТВЕННЫХ
НАУК
АКАДЕМИИ НАУК
СССР

331.88

5-77